

Historia ya Agano Jipya, Fasihi na Theolojia

Kipindi cha 8: Utangulizi wa Mathayo, Sehemu ya 3

Na Dkt. Ted Hildebrandt

A. Utangulizi na Ufalme wa Eskatolojia [00:00-2:47]

Mchanganyiko AD; 00:00- 12:48 Tayari lakini bado si ufalme

Tulikuwa tukizungumzia kuhusu kufanya kazi katika kitabu cha Mathayo, na tumezungumzia kuhusu Mathayo kuwa na utaratibu, tumezungumzia kuhusu ufuasi katika Mathayo na gharama yake, ufuasi wa kweli na wa uongo. Tumezungumzia kuhusu haki na uelewa kutoka kwa mwalimu mkuu na tunahama kutoka ufuasi au utume hadi theolojia ya Kristo na tumezungumzia kuhusu Kristo katika uungu wake, na uponyaji wake kama mponyaji wa tiba na vipengele mbalimbali vya Kristo ambavyo tulizungumzia kama Musa mpya au Israeli mpya katika kitabu cha Mathayo. Sasa tunafanya kazi na dhana hii ya ufalme wa mbinguni katika kitabu cha Mathayo. Kwa hivyo nataka kuzungumza kuhusu Ufalme wa mbinguni. Unamkumbuka Yohana Mbatizaji aliposema, "Ufalme wa mbinguni umekaribia"? Na kwa hivyo tutafanya kazi na Mathayo kwa kutumia dhana hii ya Ufalme wa mbinguni. Anaisema mara thelathini na mbili katika kitabu cha Mathayo. Ni tofauti na kitabu cha Marko kinachotumia Ufalme wa Mungu na tulisema kimsingi kulikuwa na mabadiliko kutoka kwa neno "Mungu" labda hadi hadhira ya Kiyahudi zaidi kwamba "mbingu" ilikuwa njia inayofaa zaidi kama mzunguko kama kielelezo cha ufalme wa mbinguni badala ya ufalme wa Mungu.

Sasa ninachotaka kufanya ni kuzungumzia tu dhana ya ufalme wa mbinguni na hili litakuwa jambo kubwa kwa watu ambao Mathayo anawaandikia. Inaonekana kwangu, ufalme wa mbinguni unahusiana na suala la tumaini. Ni aina gani ya mambo unayotarajia, na unafikiriaje tumaini hilo, na unaitumiaje tumaini hilo kwa vitu ulivyokuwa ukitarajia? Kwa hivyo tunataka kufanya kazi katika ufalme huu wa mbinguni na jinsi wangefikiria na kutumaini kuhusu hilo kama walivyofikiria ufalme wa mwisho. Eskatolojia ni somo la nyakati za mwisho. *Eskatoni* inamaanisha mwisho, na eskatolojia ni somo la mambo kama kitabu cha Ufunuo na Danieli, aina hizo za vitabu vya mwisho

wa dunia. Ufalme wa mwisho wa dunia unamaanisha ufalme ujao na wakati ujao unaotoa tumaini. Nataka tu kuangalia aina hizo za matarajio. Mathayo anawaandikia Wayahudi. Ni aina gani ya matarajio wangekuwa nayo? Ni aina gani ya matumaini wangekuwa nayo?

B. Matarajio ya Ufalme [2:47-5:11]

Ya kwanza ni Utawala wa Daudi, na tulizungumzia hilo, kwamba Yesu Kristo ni mwana wa Daudi na kwamba Wayahudi walikuwa wakimtarajia mwana wa Daudi aje kutawala Israeli kama 2 Samweli sura ya 7 inavyosema, "Mwana wa Daudi atakaa kwenye kiti cha enzi ili kuwatawala kwa haki na haki milele." Kwa hivyo Wayahudi walipofikiria kuhusu ufalme huu wa mwisho wa dunia, walikuwa na mfalme huyu mkuu, mwana wa Daudi, ambaye wakati huo, kwa ajili yao, angeondoa nira ya Kirumi na - walikuwa wakikandamizwa na Warumi wakilazimika kulipa kodi na kila aina ya vitu . Warumi walitawala utamaduni wao - na wakati mwana wa Daudi angekuja, angeanzisha haki na kuondoa utawala wa Kirumi. Kwa hivyo pamoja na mwana wa Daudi, walikuwa wakimtafuta mtawala huyu wa Kimasihi ambaye angekuja na kuondoa nira ya Kirumi. Wazeloti wangechukua hilo kupita kiasi na kuchukua panga na kutoka nje na kujaribu kutimiza aina ya Zeloti ya njia ya kimwili sana. Lakini utawala wa Daudi ulikuwa mojawapo ya matumaini yao yaliyojengwa katika agano la Daudi katika 2 Samweli 7.

Israeli katika nchi hiyo ilikuwa matumaini yao makubwa. Hili linatokana na agano la Ibrahimu (Mwa. 12). Unakumbuka katika Agano la Kale tuliposema kwamba agano la Ibrahimu lilikuwa nchi, kwamba wangepata Nchi ya Ahadi. Kwa hivyo Wayahudi wameunganishwa sana na nchi hiyo kwa sababu nchi hiyo iliahidiwa kwao na Mungu kwa Ibrahimu. Nchi, mbegu ambayo uzao wa Ibrahimu - ingeongezeka kama nyota za mbinguni, kama mchanga wa pwani - na kwamba Ibrahimu angekuwa faida kwa mataifa yote. Kwa hivyo nchi, uzao na baraka, kwamba angekuwa baraka kwa mataifa yote ya dunia. Hilo lilikuwa agano la Ibrahimu. Kwa hivyo waliona agano la Ibrahimu na Daudi na walitazamia ufalme huu wa kimasihi ambapo maagano haya yangetimizwa ambapo

wangukuwa na mtawala wa Daudi na wangukuwa na uzao wa Ibrahimu katika nchi, nchi ya ahadi, ikiwa faida ya baraka kwa mataifa yote.

Mwishowe, wazo hili la amani. Walitarajia amani itakuja na kungekuwa na amani katika nchi. Kwa hivyo hivi ndivyo matarajio mengi ya ufalme huu ujao, ufalme huu wa kieskatolojia, yatakavyokuwa.

C. Tayari, Lakini Bado na Kuingia katika Ufalme [5:11-8:58]

Hata hivyo, kuna kipengele kingine cha ufalme huu. Hiki ndicho tutakachokiita tayari. Nataka kuanzisha dhana hii -- kwa kweli niliiba hii kutoka kwa mtu anayeitwa Dkt. David Matthewson , ambaye nilikuwa nikimfundisha, dhana hii ya "tayari, lakini bado". Na Dave alikuwa akipenda sana kuelewa fasihi ya eskatolojia na apokalipsi. Alifanya kazi na dhana kutoka kwa George Eldon Ladd ambaye aliendeleza dhana hii ya "tayari, lakini bado". Kwa hivyo ufalme, kuna ukaribu wake. Ufalme wa mbinguni umekaribia. Umekaribia. Uko karibu kupita mlangoni. Ukaribu huu, uwepo wa ufalme umefika na sasa. Kwa hivyo katika Mathayo 3:2: "Tubuni, kwa maana ufalme wa mbinguni umekaribia" anasema Yohana. Inaonekana kwamba toba ndiyo ufunguo wa kuingia katika ufalme wa mbinguni. "Tubuni kwa maana ufalme wa mbinguni umekaribia," Yohana anasema katika Mathayo sura ya 3. Ukienda kwenye Luka, sura ya 17, mstari wa 1, nadhani huu ni mstari wa kuvutia. Inasema, "Ufalme wa Mungu hauji kwa uchunguzi wenu makini, wala watu hawatasema, 'Huu hapa au uko pale,' kwa sababu ufalme wa Mungu uko ndani yenu." Kwa hivyo hapa una wazo hili kwamba ufalme wa Mungu uko ndani yao. Ufalme hautoki huko nje. Ufalme wa Mungu uko ndani yao, na uwepo wa ufalme. Ufalme tayari uko hapa. Kazi ya mfalme tayari imeanza; unaona miujiza, unaona Yesu akiponya na kutembea juu ya maji. Ufalme tayari uko hapa. Ni kubadilika. Ufalme uko ndani yako. Ni utawala wa mfalme juu ya maisha yako. Ufalme wa Mungu uko ndani yako. Kwa hivyo inaonekana kuna ukaribu huu na uwepo huu, tayari kwa ufalme. Vipengele vya ufalme tayari viko hapa.

Kipengele kingine cha hilo ni kwamba mlango unaonekana kuwa, katika sura ya 21, Mathayo 21:31 – angalia hili – mlango wa kuingia katika ufalme unaonekana kuwa

toba na imani. Katika Mathayo 21:31, inasema, “Yesu akawaambia, Amin, nawaambia, ya kwamba watoza ushuru na makahaba wanaingia (tayari tayari - tayari kwa ufalme) katika ufalme wa Mungu mbele yenu.” Tayari wako katika mchakato wa kufanya hivi, “kwa maana Yohana alikuja kuwaonyesha njia ya haki, nanyi hamkumwamini, lakini watoza ushuru na makahaba walifanya hivyo, na hata baada ya kuona haya, hamkutubu na kumwamini.” Kwa hivyo, watoza ushuru na makahaba walipatikana. Kwa nini? Kwa sababu walitubu na kuamini ujumbe wa Yohana. Lakini watu hawa, Mafarisayo, Masadukayo au yeyote anayezungumza naye, hawakuamini na kutubu na walikataa ujumbe huo. Kwa hivyo ufalme wa mbinguni, ukijadiliwa kuhusu mlango wake hapa, na uwepo wake ni kwamba watoza ushuru na makahaba wanaingia.

D. Tayari Lakini Bado na Mifano ya Ufalme [8:58-12:48]

Sasa, mifano mingi ya ufalme imetajwa. Inaitwa, mifano ya ufalme. Mbegu zingine huanguka kwenye njia ambapo watu hupita na hukanyagwa. Baadhi huanguka kwenye udongo usio na kina au udongo wenye miamba, na huchipuka kwa muda kidogo, lakini hakuna mahali pa mizizi na kwa hivyo hukauka na kunyauka. Mbegu zingine huanguka ardhini pamoja na magugu na magugu hukua na hukua vizuri sana kisha magugu hulisonga. Kisha mbegu zingine huanguka kwenye udongo mzuri. Kwa hivyo mfano, mpanzi au udongo ni watu kama huyu. Kwa hivyo unapata udongo huu nne tofauti umeelezewa, mifano ya ufalme mfano huu ni jinsi injili inavyopokelewa sasa. Kwa hivyo hapa una kesi nyingine ambapo ufalme tayari. Injili inapoenea, hivi ndivyo ufalme ulivyo sasa. Baadhi yake hutia mizizi ndani ya watu, wengine hawafanyi hivyo.

Sasa, chukua ngano na magugu. Yule mtu anatoka nje na kupanda ngano nzuri shambani. Anapolala, adui anakuja na kupanda magugu. Watumishi wanapoona magugu au magugu yakimea, walisema, “tunapaswa kuyapitia na kuyang’oa.” Bwana anasema, “hapana – mkiyang’oa magugu, mtaharibu ngano pia, nasi tutayang’oa wakati wa mavuno.” Wakati wa mavuno, anawatuma watumishi wake nao wanavuna ngano na magugu yanateketea kwa moto wa milele na ngano inakusanywa katika ufalme wake. Kwa hivyo mchanganyiko huu wa ngano na magugu – huo ndio ufalme tayari upo.

Mfano wa kondoo na mbuzi katika Mathayo 25, ni kutenganisha kondoo upande wa kulia na mbuzi upande wa kushoto. Hiyo inasimulia kuhusu hukumu ya mwisho, kuingia kwa ufalme, ambao bado haujafika. Kwa hivyo inaonekana kuna ufalme huu ambao tayari upo na kuna ufalme ambao bado haujafika. Kwa hivyo unapofanya kazi na ufalme - Matthewson alisema kila mara darasani mwake, anawaambia wanafunzi wake kwamba "unapata asilimia 80 katika kozi yake ikiwa utajibu tu 'tayari, lakini bado '" kwa sababu anazungumzia sana. Nadhani yuko kwenye jambo kubwa sana hapo. Hili ni wazo kubwa. Ufalme tayari upo, na ufalme wa Mungu uko ndani yenu. Na bado, ufalme bado haujafika katika kondoo na mbuzi na tunaomba, "ufalme wako uje." Kwa hivyo mifano ya ufalme, kipengele kingine cha Mathayo kinachoendelea.

Kipengele ambacho hakijafika bado cha ufalme kinazungumzia ufalme ujao - nyakati za mwisho. "Ufalme wako uje, yatatimizwa, duniani kama mbinguni." Kwa hivyo tunaomba katika Sala ya Bwana - ni jambo tunaloomba, kwamba ufalme uje duniani kama mbinguni. Kwa hivyo unaelewa kipengele hiki ambacho hakijafika bado cha ufalme. Ufalme bado haujafika. Tunaomba uje. Mwisho tulioutaja kuhusu kondoo na mbuzi, na jinsi hilo linavyojiendesha.

Sasa mabikira wa bibi harusi - unawakumbuka mabikira kumi wa bibi harusi katika sura ya ishirini na tano hapo? Watano walikuwa werevu na watano walikuwa wapumbavu. Na wale wapumbavu watano hawakuwa na mafuta ya kutosha na kwa hivyo bwana anakuja na wakati wale wapumbavu watano wanakimbia kujaribu kupata mafuta, bwana anakuja na kuingia na wale wapumbavu watano waliokuwa na mafuta, na wengine watano wanaonekana baadaye. Anasema, "hapana, samahani umechelewa," na kwa hivyo aina hii ya uchunguzi au ujio wa ufalme katika siku zijazo iko katika siku zijazo. Sasa, hii inamaanisha nini?

E. Baadhi ya Wamesimama Hapa wataiona? [12:48-14:45]

B: Kuchanganya EG; 12:48-21:15; Kuchelewa na kuja kwa Kristo

Mstari huu katika Mathayo 16:28, ni mstari wa kuvutia, na ninataka tu kuwasomea hili. Baadhi ya watu wamesema mstari huu ni kosa katika Agano Jipya, kwamba Yesu

alikosea. Unasema, "Nawaambia kweli," Yesu anasema. Hii ni mara tu baada ya kifungu ambapo Yesu anasema, "lakini mtu yeyote anayetaka kuokoa maisha yake atayapoteza, na mtu yeyote anayepoteza maisha yake kwa ajili yangu atayapata. Na itakuwaje kwa mtu akiupata ulimwengu, lakini akapoteza roho yake? Kwa maana Mwana wa Adamu atakuja katika utukufu wa Baba yake, pamoja na malaika zake, naye atamlipa kila mtu kwa kadiri ya matendo yake" - atamlipaje kila mtu? "Kulingana na matendo yake." Ni ya kuvutia sana, msisitizo hapa. "Nawaambia kweli," sasa anasema hivi: "Baadhi yenu mliosimama hapa hamtaonja mauti kabla ya kumwona Mwana wa Adamu akija katika ufalme wake." Na kwa hivyo anawaambia baadhi yao sasa, baadhi ya waandishi, basi, wana matatizo na hili. Na hii ina maana gani, kwamba baadhi yenu hamtakabiliwa na kifo hadi mtakapona ufalme wake ukija? Baadhi ya waandishi wanasema kwamba Yesu alikosea. Alikosa, walikufa. Hakurudi. Kwa hivyo hii ilikuwa janga kubwa katika kanisa la kwanza. Yesu alikuwa amewaambia kwamba atarudi kabla ya wao kufa. Walikufa. Hakutokea kamwe. Kwa hivyo hii ni moja ya mambo ambayo Yesu alikosa, na wanafunzi wakati huo - hii ni moja ya sifa zisizo za kawaida za kanisa la kwanza. Wanasema, "Ni nini kilitokea hapa? Yesu hakurudi." Kwa hivyo basi wanapaswa kutunga theolojia hii. Hivi ndivyo baadhi ya watu wangesema.

F. Jibu Linalowezekana kwa Mat. 16:28—Mahubiri, Pentekoste na Ufufuo [14:45-18:29]

Hapa kuna suluhisho zingine kwa hili, na nadhani tatu kimsingi ambazo, nadhani zinawezekana. Moja ni kuenea kwa injili, kwamba baadhi yenu mtamwona Mwana wa Adamu akija katika ufalme wake. Hiyo ni, kupitia kuhubiri injili wangeona kuanzishwa kwa ufalme wa Mungu katika hali yake tayari duniani, kupitia kuenea kwa injili. Kitabu cha Matendo kinasimulia kwamba kuanzia Pentekoste, kuenea kwa injili kupitia mtume Paulo, hadi safari mbalimbali za kimisionari katika kitabu cha Matendo. Kwa hivyo kuenea kwa injili kulikuwa moja ya mambo hayo. Na kisha, acha niruke hadi kwenye inayofuata, ufufuo. Baadhi ya watu wanafikiri kwamba hii inahusiana na ufufuo na kupaa kwa Yesu. Sasa, ufufuo ni tofautije na kupaa? Ufufuo hutokea, Yesu anakufa msalabani,

na kisha siku tatu baadaye Yesu anafufuka kutoka kwa wafu. Kwa hivyo Jumapili tunasherehekea Siku ya Bwana, na wanaenda kaburini na Yesu anafufuka kutoka kwa wafu. Huo ndio ufufuo; Yesu alikufa; anarudi kwenye uzima, huo ndio ufufuo. Kupaa hakutokei – sasa hiyo ilikuwa karibu na wakati wa Pasaka. Pasaka – lakini siku 50 baadaye wanasherehekea Pentekoste. Pente ikimaanisha siku tano, hamsini baadaye wanasherehekea Pentekoste. Hii ni Sikukuu ya Pentekoste ambayo inakuwa uzoefu wa Pentekoste katika Matendo sura ya pili. Na katika Matendo sura ya kwanza tu, inaelezea Yesu akipanda na kurudi mbinguni juu ya wingu, akipanda wingu na kuruka juu mbinguni. Huo ndio kupaa. Kwa hivyo una ufufuo, na kisha kama siku hamsini baadaye kupaa ambapo Yesu anapanda mbinguni. Kwa hivyo ufufuo na kupaa, baadhi ya watu waliosimama pale walimwona Kristo akija, walimwona Bwana aliyefufuka. Na walipoona ufufuo na kupaa kwa Yesu, huo ulikuwa ujio wa ufalme; walipata kuona vipengele hivyo vya ufalme wa Yesu ambavyo labda anarejelea hapa. Sasa, katika darasa langu kama unavyojua, nina jambo moja ambalo ninasisitiza sana, na hilo ni muktadha huamua maana, sio asili - historia ya neno - lakini muktadha huamua maana. Kwa hivyo, ninapofikia mstari kama huu ambao una ugumu fulani, sasa unamaanisha nini? Kwamba "baadhi yenu hamtakufa hadi mtakapouona ufalme unakuja" lazima uangalie muktadha, Mathayo sura ya 16 mstari wa 28 ni mstari wa mwisho wa sura ya 16. Nadhani tayari tumetaja hili darasani. Kwa njia, je, mgawanyiko wa sura ulikuwa wa asili katika Biblia? Jibu ni hapana. Mgawanyiko wa sura uliongezwa katika karne ya 12 ^{au} 13, yapata mwaka 1200 BK Mgawanyiko wa sura, ambao ulifanywa na Askofu. Na Dkt. MacRae, ambaye anasimulia hadithi hizi ambazo baadhi ya watu wanafikiri kwamba MacRae aliishi wakati huo, lakini jamaa huyu, alizaliwa karibu miaka ya 1900. Dkt. MacRae anasimulia kuhusu askofu atakayeweka sura hizo katika Biblia yapata mwaka 1200, na alikuwa amepanda farasi na wakati mwingine farasi angesonga mbele, na wakati mwingine farasi angesonga nyuma. Askofu aliyekuwa akifanya mgawanyiko wa sura wakati huo angekosa. Kwa hivyo mara nyingi lazima uwe mwangalifu na mgawanyiko wa sura. Kila unaposoma sura, soma mistari michache kabla na mistari michache baadaye ili kuona kama

mgawanyiko wa sura wenyewe uko mahali sahihi kama ulivyofanywa katika karne ya 12 au 13na askofu na mara nyingi alikuwa amekosea.

G. Mathayo 16:28—Kubadilika Sura [18:29- 21:15]

Lakini hata hivyo, tukirudi kwenye hili: sura ya 16:28. “Mtazameni Mwana wa Adamu akija katika ufalme wake,” huo ndio mstari wa mwisho wa sura ya 16. Sura ya 17 inaanzaje? Sura ya 17 inaanza na kubadilika sura. Inaanza na kubadilika sura. Kwa hivyo “baadhi yenu” tambua anasema baadhi yenu, sio nyote, “mtamwona Mwana wa Adamu akija katika ufalme wake.” Na kisha mara tu baada ya kusema kwamba mna kubadilika sura. Kwa hivyo kutokana na muktadha baadhi ya watu, ikiwa ni pamoja na mimi, wangependekeza kwamba inaweza kuwa kubadilika sura anakorejelea hapa. Wangemwona Mwana wa Adamu akibadilika sura, Musa na Eliya, wakiwakilisha aina ya ufalme mwingine, yeye katika mwili wake wa kubadilika sura akiwakilisha ufalme ujao. Na kwa hivyo hawa ni wanafunzi watatu, Petro, Yakobo, na Yohana, wana ufahamu wakati huo au wanapata kuona baadhi ya ufalme kama ulivyoonekana katika Yesu na Musa na Eliya walioonekana wakibadilika sura kwenye Mlima wa Kubadilika Sura. Kwa hivyo mstari huu una njia 3 za kuuangalia na kuujiibu kwa upande wa jambo hili la ufalme, vipengele ambavyo tayari, lakini bado - kwa hivyo tayari viko ndani yako, lakini bado vingekuja. Ninachotaribu kusema hapa ni kwamba ufalme wa mbinguni si dhana rahisi. Kwa kweli ni dhana changamano. Kuna mambo mengi ya msingi ndani yake na kwa hivyo lazima uelewe utayari wake . Tayari upo hapa katika aina mbalimbali, lakini pia lazima uelewe kwamba bado haujafika. Umbo lake bado lina mambo mengi ya msingi pia. Kwa hivyo ni jambo changamano na ni aina ya umakini - ikiwa unasisitiza sana utayari wake , ufalme uko hapa, ufalme uko ndani yako na unapuuza bado, unakosa tumaini kubwa linalokuja. Kwa upande mwingine, una watu wengine - ambao wanasisitiza utayari wa ufalme na kupuuza sehemu ambayo bado haijafika. Watu hao watakuwa na matatizo kwa sababu si ya kibiblia. Vile vile, una watu wengine ambao wanasisitiza kipengele ambacho bado hakijafika. Kwa hivyo wanaandika vitabu na

wanasoma mambo haya yote kuhusu ufalme unaokuja na wakati atakapokuja na jinsi atakavyokuja na kujaribu kujua siku na saa na kisha kila mara wanazingatia upande ambao tayari, lakini sio upande ambao "bado". Watu hao pia, "bado," wamepotoshwa. Nadhani kuna haja ya kuwa na mvutano kati ya ambao tayari na ambao bado, ambapo wote wawili wanakumbatiana na kushikiliwa na kusawazishwa.

H. Eneo la Ufalme, tayari na bado, Hapa/Hapo [21:15-26:14]

C: Changanya H-J: 21:15-32:29; Ufalme wa Hapa na Pale

Dhana za ufalme tunazoendelea kuzifanyia kazi hapa ni dhana changamano, si dhana ya umoja, ya kuzuia. Unapowaza kuhusu Wayahudi na jinsi wanavyoiona dhana ya ufalme, hapo awali, Kutoka sura ya 19, mstari wa 6, inasema, "Mtakuwa ufalme wa makuhani kwangu." Na hivyo Israeli ina wazo hili kwamba taifa la Israeli linakuwa karibu ukuhani kwa wanadamu wengine, kwamba "mtakuwa ufalme wa makuhani kwangu." Kwa sasa, Luka anazungumzia Ufalme huu wa Mungu uko ndani yenu. Kwa hivyo aina hii ya uwepo wa tayari ndani yenu katika Luka, na kisha, tukigeukia wakati ujao, utawala ujao wa Kristo, katika hili simba analala na mwana-kondoo, na vipengele mbalimbali vinavyozungumzia ufalme ujao na kuelezea hilo kwa njia mbalimbali. Kwa hivyo, kuna tayari, lakini bado. Unahitaji kuzingatia hili kwa sababu ni jambo kubwa katika kuelewa ufalme wa Mungu na jinsi ufalme wa Mungu ulivyo karibu, na bado unakuja, na jinsi ya kuelewa mivutano na Maandiko pamoja na hili. Na ni tata na nzuri.

Sasa, wengine wanasema tayari, lakini bado, na hilo linahusiana na wakati. Tayari iko hapa sasa, bado haijafika katika siku zijazo. Lakini, nataka kuibadilisha kidogo, kuibadilisha kidogo na kipengele cha hapa na pale cha ufalme. Ufalme uko hapa na ufalme uko pale aina ya kipengele. Ufalme uko hapa na ninachotaka kufanya ni - nilipokuwa mdogo, nilifikiria ufalme, kwamba ni kama tunaelea juu ya mawingu na Dkt. Matthewson anaendeleza hili pia. Anasema, "Ninawaambia watu, sitaenda mbinguni huko nje. Mbingu kwangu iko hapa chini." Anatoa maoni kwamba kuelea huku na huko na mawingu, yakipiga vinubi - ni jambo la kuchosha sana. Kwa hivyo ana dhana ya kidunia sana kuhusu ufalme na nadhani hiyo imethibitishwa sana katika Maandiko, lakini

ni kitu ambacho, mara nyingi, kama Wakristo, tunafikiria kila wakati kwamba ufalme uko juu katika mawingu, juu mbinguni, mahali fulani katika ulimwengu. Biblia inaelezea ufalme katika ukamilifu wake kwamba uko duniani. Kwamba ni ufalme, kwamba dunia inafanywa upya.

Kwa hivyo nataka kuangalia baadhi ya vifungu hivi basi, ambapo Maandiko yanazungumzia ufalme huu ujao, lakini yanaonyesha uhalisia wake duniani. Na kwa hivyo, kwa mfano, katika Isaya sura ya 2, anazungumzia ufalme ujao. Isaya sura ya 2, mstari wa 2 hadi 4 anasema, “katika siku za mwisho, mlima wa hekalu la Bwana utawekwa imara kama mkuu kati ya milima. Utainuliwa juu ya vilima na mataifa yote” – unapata jambo hili la Ibrahimu likienda kwa mataifa yote – “mataifa yote yatamiminika humo. Watu wengi watakuja na kusema, ‘Njoni, twende juu mlimani kwa Bwana, nyumbani kwa Mungu wa Yakobo, naye atatufundisha njia zake, tupate kutembea katika njia zake.’ Sheria itatoka Sayuni, neno la Bwana kutoka Yerusalemu. Atahukumu kati ya mataifa na kutatua migogoro ya watu wengi. Watafua panga zao katika majembe, na mikuki yao katika miundu ya kupogoa.” Huu ni ufalme ujao, ambapo utafua panga zao katika majembe ya kupogoa. Jembe lina uhusiano gani na nini? Je, unalima mawingu? Je, unalima shamba la mbinguni mbinguni? Hapana, unachukua upanga wako na kuuweka kwenye jembe la kulima kwa sababu utalima ardhi. Hiyo ni duniani. Utalima bustani, na utapata mazao, aina hiyo ya vitu. Kwa hivyo unaona tunachofanya ni kuhusisha tena dhana hii ya ufalme, kwani inaturudisha kwenye Bustani ya Edeni. Kwa hivyo, katika Mwanzo 2 wanadamu wamewekwa duniani na bustani ili kutunza na kutunza bustani. Na ufalme unapoelezewa katika kitabu cha Isaya, ni wa kidunia sana. Ni wa bustani sana, ukitaka. Na sehemu kubwa ya Biblia basi ni kurudi huku Edeni. Na hivyo ndivyo Isaya 2:2-4.

I. Ufalme Ujao katika Isaya—Hapa [26:14- 29:00]

Ukiruka na kuangalia Isaya sura ya 9 mstari wa 6 hadi 7 inasema, “Kwa maana kwetu sisi mtoto amezaliwa.” Mara tu ninaposema kwamba unafikiria nyimbo zote za Krismasi zilizojengwa kutokana na hili. “Naye atatawala katika kiti cha enzi cha Daudi”

tena, yeye ni mwana wa Daudi. “na juu ya ufalme wake.” Kwa hivyo ni juu ya kiti cha enzi cha Daudi na ufalme wake. Uko hapa na mazungumzo haya ya ufalme yako hapa, mwana wa Daudi, “akiuimarisha, na kuutegemeza kwa haki na haki tangu wakati huo na kuendelea milele.” Kwa hivyo, ufalme unakuja na ufalme huu wa Daudi unatawala, ukiimarisha haki na haki milele. Isaya sura ya 9, mstari wa 6 hadi 7. Kisha sura ya 11, Isaya sura ya 11-- na acha nisome hili moja na kwa njia iliyopanuliwa kidogo, sura ya 11 mstari wa 6 na inayofuata. Unaelewa hili, “mbwa mwitu atakaa na mwana-kondoo.” Kwa hivyo una wanyama - sasa tena, je, hawa ni sisi tena katika wingu tukipiga vinubi vyetu na juu mbinguni? Hapana, hii inazungumzia mbwa mwitu na mwana-kondoo.

Wamewarudisha mbwa mwitu magharibi sasa, kwa hivyo wanaongezeka, kwa hivyo tungekuwa na mbwa mwitu wengi. "Mbwa mwitu ataishi na mwana-kondoo. Chui atalala na mbuzi. Ndama na simba na mtoto wa mwaka mmoja wataishi pamoja na mtoto mdogo atawaongoza." Inavutia sana. Kwa hivyo una mbwa mwitu, simba, na mtoto anayewaongoza. Je, hiyo inampigia mtu yeyote kengele? Simba na mtoto anayemwongoza? Je, kuna yeyote anayekumbuka Mambo ya Nyakati za Narnia na CS Lewis? Je, baadhi ya anachojenga kutoka hapo katika mfululizo wa Narnia ni dhana hii ya ufalme inayoingiliana kupitia mambo kama haya. "Ng'ombe atakula pamoja na dubu, na watoto wao watalala pamoja. Simba atakula majani kama ng'ombe. Mtoto mchanga atacheza karibu na shimo la nyoka na mtoto mdogo atatia mkono wake kwenye kiota cha nyoka. Hawatadhuru wala kuharibu katika mlima wangu wote mtakatifu." Nyoka, simba, mbwa mwitu, dubu - hawa ni wanyama wa dunia hii. "Hawatadhuru wala hawataharibu katika mlima wangu mtakatifu; maana dunia itajawa na kumjua Bwana, kama vile maji yanavyoifunika bahari." Picha nzuri na nzuri hapo ikizungumzia dunia hii na kufanywa upya kwake kwa njia hizi za ajabu. Katika Isaya sura ya 11, vifungu vizuri na vizuri hapo.

J. Tumaini la Ufalme Hapa na Pale [29:00- 32:29]

Kwa hivyo ufalme upo hapa na bado ufalme unakuja. Kwa hivyo, ufalme - ni wazo zuri. Tumaini lako liko wapi? Unafikiriaje tumaini hilo? 1 Yohana ni kifungu kizuri

na anasema, "wale ambao wanatumaini kurudi kwa Kristo. " Wanaitikiaje?
 "Wanajitakasa kama yeye alivyo mtakatifu." Kwa hivyo, kwa maneno mengine,
 matarajio haya ya kuja kwa Kristo ni kitu kinachotufanya tufanane zaidi na Kristo.
 Nilikulia katika nyumba na baba ambaye - nakumbuka maisha yangu mengi akienda
 kwenye dirisha la nyumba yetu, kila siku, na kusema, "Unajua, Yesu angeweza kurudi
 leo." Hilo lilibadilisha maisha yake. Aliishi katika mwanga wa hilo maisha yake yote.
 Miaka sabini na minne aliyoishi, aliishi katika mwanga wa ukweli kwamba Yesu
 angeweza kurudi leo. Hilo lilibadilisha yeye alikuwa nani, ambalo lilisafisha maisha
 yake. Nakumbuka alipokuwa akiugua saratani, na nilijua ilikuwa karibu na mwisho na
 tulikuwa tukimtunza nyumbani, na akaniambia, alisema, "Unajua, maisha yangu yote
 nimehtarajia Kristo arudi, na kwa kweli ninatambua sasa kwamba ninamwendea, haji
 kwangu," na hiyo ilikuwa siku chache tu kabla hajafariki. Aligundua kwamba angekuwa
 pamoja na Kristo. Kwa hivyo tumaini hilo, tumaini hilo linalobadilisha, linalotutakasa.
 "Tunajua kwamba tutakapomwona, tutakuwa kama yeye, na tutamwona kama alivyo."
 Kutakuwa na mabadiliko haya yatakayotokea, ufalme ujao.

Kwa hivyo hapo, "Ufalme wangu," Yesu anasema, "si wa ulimwengu huu."
 Lakini unasema, "Subiri kidogo, Hildebrandt, ulizungumzia kuhusu jambo hili kuwa la
 kidunia sana." Sasa anasema wakati huo, haikuwa upenda dunia, tamaa au kiburi cha
 uzima na aina hizo za vitu, tamaa ya mwili. Jambo lake, si la ulimwengu huu - linatoka
 kwa Baba, na litakuwa duniani, lakini si la dunia - aina hiyo ya kitu katika Yohana sura
 ya 16. Kwa hivyo kuna upenda huu wa ufalme na kuna upenda . Ufalme utakuja. Kitabu
 cha Ufunuo kinaelezea ufalme ukishuka, Yerusalemu mpya ikishuka na kuwa Bustani ya
 Edeni yenye Mti wa Uzima ukitokea tena. Kwa hivyo una ufalme unakuja, lakini ufalme
 pia upo hapa. Kwa hivyo upo hapa na upo pale. Tayari upo, lakini bado haujafika. Kwa
 hivyo unapata mivutano hii na ni ngumu sana, nzuri kwamba Kristo yuko pamoja nasi -
 Imanueli. Tunatumaini kurudi kwake na kuanzishwa kwa ufalme wake kama mwana wa
 Daudi kutawala milele na milele katika haki na haki. Chukua makosa yote ya ulimwengu
 huu na uyarekebishe. Rekebisha mahali hapa ili paimbe kama inavyopaswa kuwa. Simba
 hulala na mwana-kondoo. Haki na haki vinatawala. Mambo ni sawa kwa mara moja

maishani mwetu. Kwa hivyo tunatumaini hilo. Tunatumaini ufalme uje, mapenzi yake yatimizwe, duniani kama mbinguni.

Kuchukua Wakati kwa K. Mathayo [32:29- 35:30]

D: unganisha KP; 32:29-53:41; Unabii/utimilifu katika Mathayo

Sawa, sasa tunataka kuhamia kwenye kipengele kingine cha hili na tunataka kusema - mapitio tu hapa. Tulikuwa tunarudi mahali tulipokuwa. Tulisema hadithi ya Mathayo, Mathayo ni ya utaratibu. Tunazungumzia uhusiano wake na Marko, uhusiano wake na Luka, kutawanyika na Mathayo anakusanya yaliyo katika Luka. Marko anasimulia miujiza au kazi za Yesu, lakini Mathayo anasimulia maneno ya Yesu. Kisha tulionyesha kufanana na kitabu cha Yakobo. Tulizungumzia kuhusu utume, ufuasi ambao Mathayo anauendeleza katika suala la gharama ya ufuasi, katika suala la wanafunzi wa kweli na wa uongo, katika suala la uelewa na utii kwa Yesu, kufuata njia yake, kuiga Kristo. Tulizungumzia kuhusu theolojia ya Kristo, ukweli wa uungu halisi wa Kristo, Imanueli katika kitabu cha Mathayo, akitufundisha kwamba Kristo ni Mungu na kwamba Kristo ni mfalme na anafanya kazi na mwana wa Daudi. Sasa tutageukia wakati. Tutajifunza yaliyopita, ya sasa na yajayo katika kitabu cha Mathayo. Kwa hivyo tunataka kuhamia wakati unaofuata na hatimaye tutahamia kwenye mwelekeo wa Kiebrania wa kitabu. Huenda tutafanya hivyo wakati mwingine. Upana wa kipengele kisicho cha Kiyahudi, unaona ni aina ya Kiebrania, lakini pia si cha Kiyahudi kwa upande wa mambo mengi, tutaonyesha kipengele hicho. Ushahidi wa kitabu, na kisha, mwishowe, mtindo wa mwandishi. Kwa hivyo unaweza kuona aina hii ya inaelezea Mathayo hapa, na tunafanyia kazi tu.

Muda unachukuliwaje katika kitabu cha Mathayo? Mathayo anachukuliaje wakati? Kwanza kabisa, nataka kuangalia, matumizi yake ya wakati kwa upande wa wakati uliopita. Mathayo ananukuu Agano la Kale zaidi ya mara arobaini. Angalau mara arobaini, Mathayo anarejelea Agano la Kale. Hiyo ina maana kwamba, karibu kila sura,

kuna karibu nukuu mbili za Agano la Kale. Hiyo ni nyingi. Mathayo anatoa Agano la Kale nyingi katika kitabu cha Mathayo. Kwa hivyo nataka tu kupitia na kusema Mathayo atazungumzia utimilifu wa unabii wa Agano la Kale na utimilifu wake katika Agano Jipya. Tunataka tu kuangalia uhusiano kati ya unabii na utimilifu na ninachotaka kufanya ni kusema, unabii huu unatimizwaje katika kitabu cha Mathayo? Tutakachoona ni kwamba dhana ya utimilifu pia ni ngumu sana na kwamba zote hazitimizwi kwa njia moja. Kuna mambo machache kuhusu hilo pia, ambayo ina maana kwamba ni mazingira ya ajabu, tajiri, yenye rangi, na aina ya mazingira. Kwa hivyo Agano la Kale "linatimizwa" kwa maana gani katika kitabu cha Mathayo? Tunataka tu kupitia baadhi ya utabiri huu kuhusu Yesu katika Agano la Kale. Kwa hivyo unabii na utimilifu ni kwamba hoja kwamba manabii walitabiri jambo fulani na je, sasa tutalionga likitimizwa katika Yesu na ndivyo vinavyoendelea katika Agano Jipya?

L. Utimilifu wa Unabii— Kuzaliwa kwa Bikira [35:30-39:02]

Kwanza kabisa, kuzaliwa na bikira – Isaya sura ya 7, mstari wa 14, “Tazama, bikira atachukua mimba na kuzaa mwana, nawe utamwita jina lake Imanueli, maana yake ‘Mungu pamoja nasi.’” Sasa inavutia sana, unarudi nyuma na kuna mijadala ya kila aina kuhusu “bikira atachukua mimba” katika kitabu cha Isaya. Maana yake hasa ni kwamba Isaya na mkewe, au kulikuwa na maneno mawili hapo, na aina ya bikira mkuu hapo. Mariamu, Mariamu tena, katika Mathayo 1:23, ni wazi sana: “Mariamu hakumjua Yusufu.” “Anayejulikana” anamaanisha kuwa amefanya ngono. Kwa hivyo Mariamu alikuwa bikira, na anazaa mwana, na kwa kweli Yusufu anakasirika kidogo na hilo. Amechumbiana na mwanamke huyu na ghafla anagundua kuwa ana mimba. Anatambua kuwa si yeye aliyefanya hivyo, kwa hivyo sasa ana - atafanya nini na Mariamu? Mtaliki kimya kimya. Hakutaka kufanya tukio kubwa la mambo. Malaika anakuja na kusema, “Yosefu, Yusufu. Kile kinachozaliwa ndani yake ni cha Roho Mtakatifu.” Kwa hivyo kuzaliwa na bikira kunatabiriwa na kwa hivyo unapata aina hii ya utabiri na utimilifu. Kwa njia, kama ilivyokuwa huko nyuma katika Isaya, si wazi tu pia. Kulikuwa na mambo yaliyokuwa yakiendelea na Isaya pia, akimaanisha maana ya kifungu hiki wakati

huo, lakini hiyo ni kwa ajili ya kozi ya Agano la Kale. Bora zaidi, chukua kozi ya Dkt. Wilson kuhusu manabii ambapo ataingia katika nabii Isaya pamoja na manabii wengine wengi.

Sasa, Bethlehemu – huu ni unabii wa kuvutia. Mika anatabiri kwamba Masihi atazaliwa Bethlehemu huko Yudea. Yerusalemu iko kama maili tano kaskazini mwa Bethlehemu. Bethlehemu iko kama maili tano kusini mwa Yerusalemu. Ni miji yenye uhusiano wa karibu. Namaanisha imetenganishwa, lakini iko karibu. Bethlehemu ilikuwa mji mdogo sana – ungeweza kutoshea Chuo cha Gordon kwa urahisi – mji mdogo sana ukilinganishwa na Yerusalemu. Kwa hivyo, mimi huwauliza watu kila wakati. “Unajua, Mika, miaka mia saba kabla ya Yesu kuzaliwa, anatabiri Masihi atazaliwa Bethlehemu – ni watu wangapi unaowajua watazaliwa Bethlehemu?” Kweli, kusema ukweli, kwa karne zote, hakuna watu wengi waliozaliwa Bethlehemu na hakuna hata mmoja wao maarufu sana. Kwa kweli, labda kuna watu wawili au watatu tu unaowajua kutoka Bethlehemu. Unasema, “Naam, unafikiria, Yesu alizaliwa Bethlehemu.” Sawa, Yesu alizaliwa huko, mtu maarufu zaidi aliyewahi kuzaliwa alizaliwa huko. Lakini Bethlehemu ulikuwa mji wa Daudi, na kwa kweli unianza kufikiria, “Naam, Daudi alizaliwa Bethlehemu na hiyo ina maana kwamba Yese, baba yake, alizaliwa Bethlehemu, kaka yake Eliabu pia” na unasema, “Sawa, najua watu wachache – Vipi kuhusu Ruthu na Naomi na Boazi? Hayo yote yanatokea Bethlehemu pia, sivyo?” Kumbuka na Boazi na Ruthu na Naomi – Elimeleki na wale jamaa kwamba tumaini la Ruthu na mambo hayo yanatokea katika muktadha wa Bethlehemu. Ruthu na Boazi ni babu au babu wa Daudi na kisha Daudi akiwa babu-mkubwa ...

M. Utimilifu wa Unabii—Kukimbia kwenda/kutoka Misri [39:02-43:27]

Sasa, kinachovutia ni hiki hapa katika Mathayo 2:15. Na hii, basi, inachukua jambo tofauti na acha nikusomee hili katika muktadha wake katika Mathayo sura ya 2. Inasema hivi katika Mathayo 2:15: “Akaondoka akamchukua mama na mtoto wake usiku, akaenda Misri, ambapo alikaa hata Herode alipokufa.” Kwa hivyo anashuka kwenda Misri na kukaa huko hadi Herode alipokufa. “Na hivyo likatimia neno alilosema

Bwana kwa njia ya nabii, ‘Kutoka Misri nilimwita mwanangu.’” Hiyo ni Hosea 11:1 . Kichekesho cha hili ni kwamba ukirudi kwenye Hosea 11:1 – acha nikusomee hilo katika muktadha wake hapo, na unasema, “Jambo hili lilitimizwaje?” Sawa, hii ilikuwa Hosea sura ya 11, mstari wa 1. Inasema hivi: “Israeli alipokuwa mtoto nilimpenda.” Kwa hivyo ni nani anayezungumziwa hapo? Israeli alikuwa mtoto wa Mungu, na anasema, “Israeli alipokuwa mtoto nilimpenda.” Unakumbuka kitabu cha Hosea, Hosea aliambiwa na Mungu amuo Gomeri, na Gomeri alikuwa kahaba. Angekuwa mwaminifu kwa Hosea, na Hosea angemnunua tena na kumpenda tena. Kisha Hosea ana watoto hawa, Loami , Loruhamama , na watoto wake wanaitwa "hawana huruma" na "sio watu wangu." Kwa hivyo msiba huu wote wa ndoa katika Hosea na kisha katika Hosea inasema, "Israeli alipokuwa mtoto nilimpenda, na kutoka Misri nilimwita mwanangu." Katika Hosea 11:1, ni mwana gani anayelitwa kutoka Misri? Ni Israeli. Israeli ni mwana wa Mungu na Mungu anaita Israeli kutoka Misri na kisha angalia mstari unaofuata, kwa njia ambayo haujatajwa katika Mathayo, unasema, "Lakini kadiri nilivyozidi kuwaita Israeli, ndivyo walivyozidi kuniacha, wakawatolea Mabaali dhabihu, wakawafukizia sanamu uvumba."

Je, umewahi kwenda dukani na unawaona wazazi wakiwa na watoto wao na watoto wakikimbia wazazi wao dukani? Kadiri wanavyowaita, ndivyo wanavyokimbia zaidi. Mungu anasema, "hivyo ndivyo ilivyokuwa kwa Israeli. Niliwaita kutoka Misri, niliwaita mwanangu Israeli na kadiri nilivyowaita ndivyo walivyozidi kunikimbia." Suluhisho la hilo nililolipata ninapowapeleka watoto wangu dukani ni kwamba unawaweka watoto kwenye mkokoteni. Kwa njia hiyo hawawezi kutoroka na kuondoka.

"Nilimwita mwanangu kutoka Misri." Sasa, hilo linatimia kwa maana gani? Kwa kweli ilikuwa Hosea akizungumzia kuhusu Israeli kuitwa kutoka Misri. Kwa hivyo hilo linatimbiaje katika kitabu cha Mathayo? Ghafla unagundua kwamba utimilifu hapa hautabiri haswa kwamba Yesu angefanya hivi. Hii ni kwamba Yesu alikuwa mfano wa Israeli. Yesu ndiye Israeli mkuu. Kama Mungu alivyomwita mwanawe, Israeli, kutoka Misri, kwa hivyo sasa Mungu anamwita mwanawe, Mwana wa Mungu, kutoka Misri. Kwa hivyo Yesu anaigiza na kurudisha mwangwi wa Israeli. Yesu ndiye Israeli mpya. Israeli ilipotoka Misri, Mungu aliwaita kutoka Misri na wakaenda jangwani na Mungu

akawapa agano na waliliharibu jangwani. Sasa una Yesu, Israeli mpya, anayetoka Misri. Sasa Israeli mpya itafanya mambo kuwa sawa. Ataenda jangwani na kujaribiwa, lakini atashinda. Kwa hivyo Yesu ndiye Israeli mpya. Kwa hivyo hii ni nini, je, hii si aina ya utimilifu wa unabii haswa. Huu ni mwangwi au mfano. Kama ilivyokuwa kwa Israeli, ndivyo ilivyo kwa Yesu, Israeli mpya. Kwa hivyo una ulinganifu huu kati ya Israeli na Yesu. Kwa hivyo utimilifu ni zaidi ya aina ya kitu dhidi ya aina ya mfano. Ninachosema ni kwamba utimilifu unamaanisha - wakati mwingine nabii hufanya utimilifu kamili kwamba huyu atakuwa Mwana wa Daudi na atatawala milele. Nyakati zingine, utimilifu ni zaidi - kama ilivyokuwa kwa Israeli, ndivyo itakavyokuwa kwa Yesu - ni zaidi ya aina ya kitu kinachofanana.

Utimilifu wa Unabii N.—Kuchinjwa kwa Watoto Wachanga [43:27-47:09]

Kuchinjwa kwa watoto wachanga - sasa hili linavutia sana. Kuchinjwa kwa watoto wachanga katika Mathayo 2:18 - na acha niruke tu pale. Mathayo 2:18 inasema hivi: "Ndipo yale yaliyosemwa kupitia nabii Yereimia yakatimia." Yereimia alisema nini? "Sauti ilisikika Rama, kilio na maombolezo makubwa, Raheli akiwalilia watoto wake na kukataa kufarijiwa kwa sababu hawapo tena." Je, hilo ni utimilifu gani? Kuna nini huko? Raheli ni nani hata hivyo? Na ana uhusiano gani na Bethlehemu? Unachokiona hapa ni kurudi kwenye Mwanzo 35:19. Kimsingi unachopata ni Raheli kufa nje ya Bethlehemu. Kwa hivyo walimjengea kaburi Raheli. Kaburi la Raheli liko pale hadi leo. Nadhani Waarabu walililipua, lakini nadhani Wayahudi walilijenga upya. Lakini nje ya Yerusalemu, nje ya Bethlehemu, unapokuja - Yerusalemu iko hapa, maili 5 kusini mwa Bethlehemu, kuna barabara kuu inayopita kwenye njia ya kilima. Inashuka kando ya Yerusalemu na kando ya Bethlehemu na nje ya Bethlehemu kwenye njia hii ya vilima ndipo Raheli alipozikwa au inadaiwa kuzikwa. Kwa hivyo kinachotokea ni kwamba Raheli analia kwa ajili ya watoto wake na hangefarijika kwa sababu hawafarijiwi. Anachukuliwa kama Mtakatifu mlinzi, au Mtakatifu mlinzi wa Bethlehemu. Kwa hivyo yuko nje kabisa ya Bethlehemu - ni kaburi lake. Kwa hivyo yeye ni aina ya mlinzi wa Bethlehemu.

Kwa hivyo kinachotokea sasa ni kusema, “Sawa, subiri kidogo unapoangalia Yeremia sura ya 31, hii haimaanishi—kuuliwa kwa watoto wachanga wakati wa Yesu na Herode.” Katika Yeremia 31:15, inamrejelea Raheli akiwalilia watoto wake wanaokwenda uhamishoni Babeli pamoja na Nebukadreza na jinsi yeye na Wababeli watakavyoingia mwaka wa 586 KK na kuharibu hekalu. Wataharibu Yerusalemu, wataliweka sawa hekalu la Sulemani kabisa, hekalu la kwanza. Kwa hivyo Yeremia anamrejelea Raheli akiwalilia watoto wake wanaokwenda uhamishoni. Kisha unachopata ni kwamba Mathayo anachukua mstari huu na kusema, “je, unasikia mwanzi kutoka kwa Raheli akifa nje ya Bethlehemu katika Mwanzo 35?” Kisha anaruka hadi kwa Yeremia, ambaye anamtumia Raheli akiwalilia watoto wake, watoto wake wakienda uhamishoni na wanaangamizwa na Wababeli, na sasa mstari huo huo unarudiwa na Yesu, kwamba katika siku za Yesu, Raheli anawalilia tena watoto wake huku Herode akiwaua watoto wachanga chini ya Bethlehemu. Kwa hivyo unapata mwanzi huu kupitia Maandiko kuanzia Raheli akifa Bethlehemu hadi uhamishoni pamoja na Yeremia hadi Yesu na kuuawa kwa watoto wachanga. Kwa hivyo inatimizwa kwa maana hiyo, kwa maana ya utabiri, dua, ambayo inarudia kupitia historia, kwamba historia inajirudia. Kwa hivyo unapata jambo hili lile lile likitokea - Raheli akifa pale, watoto wakifa pale uhamishoni na Raheli akilia kwa ajili ya watoto wake wanaokwenda uhamishoni na hatimaye, Yesu wakati watoto wanapokufa Bethlehemu, na Raheli tena analia.

Mtazamo wa O. wa Kiyahudi kuhusu Wakati [47:09- 48:58]

Kwa hivyo kuna kitu cha kuvutia katika Maandiko. Una aina hii ya mzunguko unaojirudia, ambapo jambo hutokea mara kwa mara. Na basi, huitwa utimilifu kama linavyotokea mara kwa mara. Kwa hivyo kuna aina ya asili ya mviringo ndani yake, na hata Mhubiri anaonyesha hili ambapo kimsingi mambo hutokea na kisha hakuna kitu kipya chini ya ishara, kwa sababu mambo hutokea mara kwa mara. Ilhali mkwe wangu mara nyingi husema, "tofaa halianguki mbali na mti." Kwa maneno mengine, kinachotokea katika kizazi kimoja hutokea katika kizazi kijacho - tofaa halianguki mbali na mti. Uyahudi una mtazamo wa mstari kwamba historia inakaribia mwisho. Ndiyo, ni

mzunguko katika mizunguko yake inayojirudia, kwa hivyo ni kama mzunguko. Ni kama ond inayoelekea kitu na kuna mwisho, hatima. Tamaduni nyingi zina mtazamo wa mviringo wa wakati, na kwamba kila kitu ni mviringo, mviringo, mviringo na huendi popote. Hiyo si kweli katika Uyahudi au Ukristo. Kuna hatima. Kuna mwisho. Kuna ufalme unaokuja ambao ndio hatima ya wote. Kwa hivyo hapa una mwangwi huu, utimilifu huu unaorudiwa. Ninajaribu tu kuonyesha kwamba neno hili "utimilifu" linatumika - wakati mwingine katika utimilifu wa moja kwa moja, unabii kisha utimilifu. Wakati mwingine ni unabii kisha utimilifu katika suala la hili kama Israeli ilivyokuwa, ndivyo Yesu alivyo. Aina ya ulinganisho na huo ndio utimilifu (aina/mfano). Hapa una utimilifu katika suala la kama ilivyotokea katika siku za Yeremia, ndivyo ilivyotokea katika siku za Yesu na ni mwangwi na mwangwi kutoka Mwanzo hadi Yeremia hadi Yesu. Kwa hivyo kuna mwangwi huu wa Raheli akilia kwa ajili ya watoto wake.

P. Unabii na Utimilifu katika Zaburi 22 [48:58-53:41]

Hapa kuna unabii mwingine na sitaki kuupitia kwa undani zaidi. Katika Zekaria 11:12 inamtaja Yuda, kwamba Masihi angesalitiwa kwa vipande thelathini vya fedha, na kwa hivyo Mathayo anazungumzia hilo kutoka kwa Zekaria 11. Kwamba jamaa Yeremia anasema angenunua shamba kwa bei ya usaliti. Kwa hivyo unampata Yeremia akitabiri hilo. Askari wakipiga kura: hii ni kifungu kizuri, si kizuri, lakini cha kusikitisha katika Zaburi. Sasa Zaburi zina uhusiano gani nayo unasema, "subiri kidogo, Zaburi si za kinabii kweli," lakini kwa maana moja kuna utimilifu unaotokea katika kitabu cha Zaburi. Hebu tuone kama naweza kuivuta hapa. Acha nisome Zaburi 22, mstari wa 18. Inazungumzia kuhusu askari wakipiga kura. Acha nianze kidogo kabla ya hapo. "Fahali wengi wamenizunguka , mafahali wenye nguvu wa Bashani wananzunguka. Simba wanaonguruma wanirarua nyama yao, wakirarua mawindo yao, wanifungulia vinywa vyao. Nimemwagika kama maji, mifupa yangu yote imeteguka." Fikiria hilo. "Nimemwagika kama maji. Mifupa yangu yote imevunjika. Moyo wangu umegeuka kuwa nta. Umeyeyuka ndani yangu. Nguvu zangu zimekauka kama kigae. Ulimi wangu unashikamana na kaakaa la kinywa changu. Umenilaza katika mavumbi ya mauti. Mbwa

wamenizunguka, kundi la waovu wamenizunguka. Wamenitoboa mikono na miguu yangu." Fikiria hilo. Huyu ni Daudi, hii ni Zaburi ya 22. Daudi anaandika Zaburi ya 22, na anasema, "Mbwa wamenizunguka, kundi la waovu wamenizunguka. Wamenitoboa mikono na miguu yangu. Ninaweza kuhesabu mifupa yangu yote. Watu wananitazama na kunicheka. Wanagawanya mavazi yangu kati yao na kupiga kura kwa mavazi yangu." Hiyo ndiyo hasa iliyotokea kwa Yesu. Sasa hii ikoje? Je, huyu ni Daudi? Daudi ni nabii anayetabiri - tabiri, utimilifu. Ndiyo, je, Daudi ni nabii? Hapana, unasema Daudi ni Mtunga Zaburi mtamu wa Israeli. Daudi ni mtu anayeupendeza moyo wa Mungu mwenyewe na je, Mungu alimwonyesha Daudi hili? Anapoimba wimbo huo, anazungumzia watu wakimsifu, wakimzunguka. Unataja mifupa yake yote, ndimi zake zikishikamana na paa la kinywa chake. Kisha anazungumzia mavazi yake - "walipiga kura kwa mavazi yake." Wamemchoma mikono na miguu yake. Je, haya ni maelezo ya kinachomtokea Yesu? Kwa hivyo unauliza, "Je, Daudi alielewa hilo?" Sijui Daudi alielewa nini, lakini ninachosema ni hapa, tena, una ulinganifu huu kwamba Daudi anaonekana kuona kitu kitakachotokea miaka elfu moja baadaye. Yuko karibu 1000 KK. Anaona katika historia karibu miaka elfu moja na anaona mapambano ya Kristo katika mapambano yake mwenyewe, lakini kisha katika mapambano ya Kristo. Lakini kisha anaandika kuhusu hilo katika wimbo wa maombolezo. Anasema, "mikono yangu na miguu yangu imetobolewa. Wamepiga kura kwa mavazi yangu. Ulimi wangu unashikamana na paa la kinywa changu na watu wananzunguka." Zaburi ya 22 inaanza? Inaanza hivi. Mara tu nitakaposema, utaitambua. "Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniacha?" Hivi ndivyo Zaburi 22 inavyoanza. Yesu, basi, akiwa msalabani, anasema, "Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniacha?" Watu hawawezi kumsikia kwa sababu, pengine, ulimi umekwama kwenye kaa la kinywa chake na hawezi kutamka mambo sawa na wanafikiri anamwita Eliya. Wanasema, "tungoje tuone kama Eliya anakuja." "Eloi eloi lama sabakthani ." Wanafikiri anamwita Eliya aje amwokoe. Hata hivyo, anachofanya ni kurejelea Zaburi 22. Anapitia maombolezo haya ya Zaburi 22. "Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniacha?" Daudi, mtu aliyeupendeza moyo wa Mungu, anaelezea hilo. Miaka elfu moja, Yesu anaichukua

anapokuwa msalabani kama utimilifu. Unasemaje? Yesu anaitimiza na Daudi aliihisi miaka elfu moja mapema na anaandika maelezo haya ambayo ni ya ajabu sana.

Q. Ushawishi wa Agano la Kale kwa Mathayo [53:41-56:26]

E. Unganisha QT; 53:41-68:40 ; Mathayo na Agano la Kale; Sasa na Wakati Ujao

Kwa hivyo Mathayo anachukua mambo haya kutoka Agano la Kale. Kuna nukuu 40 kutoka Agano la Kale katika kitabu cha Mathayo. Mathayo, tena, unaona tunachozungumzia? Uyahudi wa kitabu cha Mathayo, unaonekana katika nukuu na marejeo mengi ya Agano la Kale. Zaidi ya mahali pengine popote na anatoa mengi kutoka Agano la Kale akisisitiza umuhimu wa uhusiano wa kanisa na Israeli. Hili ni muhimu sana. Mathayo anaandika injili ya Yesu Kristo na anafanya nini? Anazungumzia nini? Anazungumzia utimilifu wa Agano la Kale kwa njia mbalimbali - kila aina ya njia tofauti ambazo utimilifu hutokea. Mathayo anaelezea hilo. Dkt. Wilson, katika kitabu chake, *Baba yetu Ibrahimu*, maandishi ya kawaida, anaelezea kanisa linalotoka katika kitabu cha Warumi katika sura ya 9 na inayofuata, kwamba kanisa limepandikizwa kwenye mzeituni. Mti wa mzeituni ni Israeli na kanisa limepandikizwa kwenye mzeituni huo. Ni tawi la mwituni. Kwa hivyo unaweza kuona hapa. Hapa kuna kanisa la kwanza linaanza.

Mathayo ndiye mkuu anayetaja neno "kanisa" mara mbili. Waandishi wengine wa injili hawanukuu Agano la Kale sana. Mathayo anataja kanisa, lakini pia anaonyesha uhusiano huu. Huenda Wayahudi ambao Mathayo anawaandikia, pia wanajiuliza "Je, sisi ni Wakristo au sisi ni Wayahudi?" Katika kanisa la kwanza walipambana sana na hilo. Je, sisi ni dhehebu jipya kama Mafarisayo, Masadukayo na Wanazareti? Je, sasa sisi ni Wanazareti, dhehebu jingine la Kiyahudi? Au, je, hili ni jambo jipya na tofauti? Kwa hivyo kuna swali hili la utambulisho ambalo kanisa la kwanza lilipambana nalo kuhusu jinsi Uyahudi wao ulivyoingia kanisani. Kisha Mathayo anaonyesha kwamba kanisa limepandwa katika Uyahudi na Agano la Kale ndio msingi ambao Yesu alijenga maisha yake. Ni muhimu sana kukumbuka kwamba Yesu alikuwa Myahudi. Yesu alikuwa

Myahudi. Mitume walikuwa Wayahudi. Paulo alikuwa Myahudi. Ni muhimu sana kuelewa Uyahudi wa mapema ili kuelewa kinachoendelea katika maisha ya Yesu, Paulo, na mitume. Tena, Dkt. Phillips, kutoka Gordon hapa, amesoma Uyahudi wa awali na kwa kweli ni msingi muhimu wa kuelewa Ukristo katika siku zake za mwanzo ulipokuwa ukijaribu kuelewa. Kuna uhusiano gani sasa kati ya Ukristo na Uyahudi? Basi, nadhani Mathayo anaweka baadhi ya historia hiyo tajiri yenye motifu nzuri ya utimilifu wa Agano la Kale na hivyo Mathayo anageukia yaliyopita.

Hadithi ya R. Mathayo: Sasa—Hotuba Tano [56:26-58:51]

Sasa, kwa sasa, Mathayo anashughulikia hotuba tano za Yesu. Tumezungumzia hili hapo awali. Hotuba hizi tano ni muhimu sana. Mathayo anaunda kitabu chake kizima kutegemea hotuba hizi tano. Kwanza kabisa, Mahubiri ya Mlimani: kurasa tatu, ikiwa una Biblia yenye herufi nyekundu. Ni kurasa tatu zenye herufi nyekundu - Yesu anafundisha. Sura ya 10: kutumwa kwa wale kumi na wawili, ambapo Yesu anawatuma wale kumi na wawili na anawaambia waende nje na kueneza Injili kwa taifa la Wayahudi huko na kuwaambia watapata upinzani wa kila aina kwa njia mbalimbali. Kwa hivyo hiyo ndiyo kutumwa kwa wale kumi na wawili katika Mathayo 10.

Mifano ya ufalme, na nadhani ni kuhusu mifano saba uliyonayo katika sura ya 13 ambapo Yesu anaelezea mfano wa mbegu, na mfano wa magugu, na mfano wa mbegu kumi na moja za haradali na mingine mbalimbali. Sura ya 18 inahusu unyenyekevu na msamaha, kuhusu kanisa - nidhamu ya kanisa. Ikiwa una nidhamu kanisani na una mgogoro kati ya watu wawili, mtu huyo anapaswa kwenda mmoja mmoja na wanapaswa kuona kama wanaweza kutatua tatizo. Ikiwa hatasikia hali ya mtu mmoja mmoja, unachukua watu wawili au watatu na sasa una watu wawili au watatu wanaorudi na kumkabili mtu huyo na kuona kama unaweza kulitatua. Ikiwa hatasikia wawili au watatu, upeleke kwa kanisa lote. Ikiwa hatasikia kanisa, unamtenga mtu huyo. Kwa hivyo nidhamu hii ya kanisa imeelezwa hapo pamoja na unyenyekevu na msamaha katika vipengele hivyo hapo.

Katika sura ya 22 hadi 25, una Yesu akiwazungumzia Mafarisayo. Anawaelezea Mafarisayo kama wanafiki, na anaondoka. Unajua, mnasafisha sehemu ya nje ya kikombe lakini ndani ya kikombe kuna umbo lililoharibika kwa kutumia vikombe hivi vyote vya kahawa ambavyo vimekuwa humo kwa majuma kadhaa. Lakini Yesu anawashambulia waandishi na Mafarisayo. Wanawapa watu zaka ya kila kitu kisha wanawaambia watu “waheshimu baba yako na mama yako” lakini unasema kwa nini hawawezi kuwapa urithi mama na baba zao, siwezi kuwajali kwa sababu niliuweka wakfu kwa Mungu. Kwa hivyo basi huwajali wazazi wako. Yesu anafichua unafiki huo. Kisha Mzeituni wa mazungumzo unahusu nyakati za mwisho. Kwa hivyo, tutaangalia kwamba tutakapofanya wakati ujao tutarudi kwenye Mzeituni wa Majadiliano ambao ni sura mbili kuu wakati Yesu anazungumzia wakati ujao.

Hadithi ya S. Mathayo: Wakati Ujao—Mifano na Kanisa [Kanisa] [58:51-62:42]

Sasa tukizungumzia wakati ujao, haya ndiyo tunayoendelea. Mifano ya ufalme— itakuaje? Tunaona mfano wa ufalme ukikua na—hebu tuangalie kidogo tu hili kwa upande wa wakati ujao na jinsi unavyoelezewa. Unakumbuka mfano wa wapangaji waovu katika Mathayo sura ya 21? Mathayo anasema kwamba, mkulima huwakopesha wapangaji hawa ardhi yake. Wapangaji hawa ni wakulima wa hisa. Wanatakiwa kumlipa kodi ya nyumba. Kwa hivyo mkulima huwakodisha wapangaji hawa mali yake na wanatakiwa kumlipa kwa kutumia ardhi yake. Kisha anawatuma baadhi ya watumishi wake kukusanya kodi ya nyumba na nini kitatokea? Wanawapiga watu wanaotoka kuchukua kodi. Kwa kweli wanawapiga baadhi na kuwaua wengine. Kwa hivyo hatimaye bwana, mkulima, anatuma: “Naam, watamheshimu mwanangu.” Nilipokuwa mdogo nilifundishwa kwamba mifano ni ya kawaida sana kwa sababu hutokea wakati wote. Ni ya kweli sana. Je, hii ni ya kweli? Namaanisha, kama ungesema wewe ni mkulima na ulikodisha mali na ukawatuma watumishi wako na wakawapiga na kuwaua baadhi ya watumishi wako, je, ungemtuma mwanao, peke yake, kukabiliana na wapangaji hawa? Hilo ni jambo la kichaa. Lakini, hii inaonyesha rehema na huruma kubwa ya Mungu. Anamtuma mwanawe na wanamfanyia nini mwanawe wanapomwona mwana,

wanasema, "hey, tumuue mwana na tuchukue mali. Tutapata urithi. Ni sawa na wetu." Kwa hivyo wanachofanya ni kumuua mwana, kisha inauliza, "Bwana huyo atawafanyia nini wapangaji hao?" Ataingia na kuwaangamiza. Kutakuwa na kilio na kusaga meno. Mfano wa wapangaji unaelezea kuuawa kwa mwana na kuiba urithi. Mgogoro huo ni mfano unaosema: "Hata Mafarisayo wanaonekana kuchukua baadhi ya mifano hii na kuelewa ilikuwa nini na nini kingekuja baadaye." Mathayo ndiyo injili pekee inayotumia neno *ekkelesia*. *Ekklesia* ni neno la Kigiriki: *ek* inamaanisha "kutoka," kama "kutoka." Kisha *klesia* inamaanisha "walioitwa" kwa hivyo *eklesia* inamaanisha "wale walioitwa." Kwa hivyo kanisa ni wale walioitwa katika jumuiya ili kuunda jumuiya mpya, *eklesia* ni jumuiya iliyoitwa iliyotengwa kwa madhumuni ya jumuiya. Mathayo anataja: "Wewe ndiwe Petro, ambaye nitakujengea juu yake ... nini changu? *Ekklesia* [kanisa]. Kinachotokea ni, Mathayo katika siku zijazo na anaangalia nje na kuelezea jumuiya hii mpya, ambayo ni kanisa. *Ekklesia*, "wale walioitwa" huunda jumuiya mpya.

Kanisa linapomtenga mtu, inasema katika Mathayo 18:17: Kwa hivyo, Mathayo pekee ndiye anayetaja *eklesia* [kanisa]. Kwa hivyo hiyo, tena, inaangalia wakati ujao kwa sababu inaangalia kile ambacho kingetokea Kristo atakapofufuka kutoka kwa wafu katika kitabu cha Mathayo. Kondoo na mbuzi ambao tayari tumezungumzia wanaelezea mwisho wa wakati na haki mwishoni mwa wakati. Kwa hivyo Mathayo anaelezea mambo mengi ya baadaye.

Tulizungumzia kuhusu mabikira kumi: watano walikuwa wenye busara, watano walikuwa wapumbavu. Watano walikuwa na mafuta, watano walikuwa wakitafuta mafuta. Bwana anakuja na hawataruhusiwa kuingia. Jambo kuu ni kuwa tayari. Jambo kuu ni kuwa tayari kwa bwana aje.

Mustakabali wa T. Mathayo -- Hotuba ya Mizeituni [62:42- 68:40]

Kwa hivyo Mathayo anaangalia wakati ujao na ninataka kuangalia Hotuba ya Mizeituni na baadhi ya maelezo ya wakati ujao hapa. Nadhani Hotuba hii ya Mizeituni inavutia sana. Inapatikana katika Mathayo 24 na 25. Nataka tu kusoma mambo kadhaa hapa. Yesu anasema katika 24:2: Yesu alitoka hekaluni na alikuwa akitembea wakati

wanafunzi wake walimwendea ili kumvutia kwenye majengo yake. Sasa Herode alikuwa amepanua hekalu la pili. Kumbuka huko nyuma katika la Yoshua, la Zerubabeli Wakati wa Nehemia walijenga hekalu la pili lakini lilikuwa dogo sana na Herode akaja na kuligeuza hekalu kuwa jengo zuri sana huku ujenzi huo ukidumu kwa miaka 30-40. Herode aliligeuza hekalu kuwa kitu hiki kizuri na kikubwa. Yesu alisema angeharibu hekalu hili katika siku tatu angelisimamisha. Hizi zilikuwa baadhi ya shutuma walizotumia dhidi yake. Walikuwa wameingia hekaluni kweli.

Ilikuwa ni kitu walichojivunia sana. Yesu anasema kwamba wangemwonyesha na kuelekeza mawazo yake kwenye majengo haya yote. "Je, mnaona mambo haya yote?" Nawaambia kweli hakuna jiwe moja hapa litakalosalia juu ya jingine. Kila moja litatupwa chini. Hili lingetokea mwaka wa 70 BK wakati jenerali Tito angetoka Roma na Tito angeharibu Yerusalemu. Angechukua hekalu, angelisawazisha hekalu. Kwa kawaida unapochukua mahali, unafanya nini? Katika ulimwengu wa kale ulipochukua mji, uliuchoma mji, ukaua wakazi na kuuteketeza mji. Huu angamizi mji kabisa. Ni kazi nyingi sana. Unachoma mji, unaua watu kisha unauacha. Unauacha ukiwa magofu. Hapa, kila jiwe liliondolewa. Na kwa kweli hadi leo, ukienda na Kupotea Yerusalemu na kwenda kwenye uchimbaji wa ukuta wa kusini kusini mwa mahali ambapo Ukuta wa Kulia au Ukuta wa Magharibi upo hapa ukienda yapata mita mia moja utaona uchimbaji wa ukuta wa kusini. Hapo unaweza kuona miamba iliyotupwa na kuanguka yapata futi 70 hivi, miamba ilisukumwa kutoka kwenye mlima wa hekalu na kuanguka chini. Ilipoanguka chini, ilianguka chini kwenye barabara za Warumi. Barabara ya Warumi inapita chini hapo, na miamba hii ilipoanguka--miamba hii ina urefu wa futi 8, upana wa futi 8, urefu wa futi 5 au 6 hivi ni miamba mikubwa--na miamba hii inapoanguka futi 70 unazungumza kuhusu kupiga na kutoboa barabara za Warumi. Barabara za Warumi ni za ajabu jinsi barabara za Warumi zilivyojengwa. Miamba hii ilitoboa barabara hiyo, na kuna rundo la miamba iliyokuwa juu ya hekalu ambayo ilikuwa imetupwa chini kama Yesu alivyosema. Kwa hivyo Yesu alitoa utabiri huu hapa katika Hotuba ya Mizeituni.

Sasa wakosoaji wa Biblia wanapaswa kuondoa mambo mawili katika Biblia. Wakosoaji hawawezi kusimama katika Biblia. Watashambulia mambo haya: 1. Miujiza.

Yesu anatembea juu ya maji. Petro anatembea juu ya maji. Yesu anamponya mtu aliyezaliwa kipofu. Hawawezi kukubali miujiza. Musa anafungua Bahari Nyekundu na Waisraeli wanavuka. Hawawezi kukubali miujiza kwa hivyo wanahitaji kuondoa miujiza na kuelezea kama hadithi, au hadithi, kwa sababu ni nani pekee anayeweza kufanya miujiza? Mungu pekee ndiye anayeweza kufanya miujiza. Wanasema, "hakuna miujiza kwa sababu kila kitu kinapaswa kuhesabiwa kisayansi na kila kitu kinapaswa kuwa cha kawaida."

Jambo lingine ambalo wakosoaji wanapaswa kuliondoa ni -- Ni nani pekee anayeweza kutabiri wakati ujao? Mungu pekee ndiye anayeweza kutoa unabii na kusema miaka 700 kabla hazaliwa kwamba atazaliwa Bethlehemu ya Yudea. Ni Mungu pekee anayeweza kufanya hivi. Miaka 700 kabla ya wakati fikiria tu kuhusu hili. Miaka 700 ni muda mrefu wa kutoa unabii. Huu ndio unabii ambao Yesu anautoa: kwamba kila jiwe litupwe chini. Yesu anakufa lini? Yesu anakufa yapata miaka 32 hivi BK Hekalu linaharibiwa lini? Sio hadi miaka 40, au miaka 38 baadaye. Kwa hivyo Yesu anatoa utabiri huu ili wakosoaji waweze kuuondoa. Wanafanya nini? Wanatumia mbinu inayoitwa *vaticinium post eventu* ambayo ina maana ya "unabii baada ya (au baada ya) tukio." Unabii baada ya tukio. Wanachosema ni kwamba Yesu hakutoa unabii huu. Unabii huu ulitolewa na Mathayo au mmoja wa wanafunzi wake na kurudishwa kinywani mwa Yesu. Ili Mathayo akiandika baada ya hekalu kuharibiwa: walirudisha "unabii" huu kinywani mwa Yesu. Kwa hivyo, si unabii kwa sababu ulikuwa baada ya tukio hilo na kurudishwa kinywani mwa Yesu. Kwa njia, je, ndivyo Biblia inavyosema? Hapana, Biblia inasema Yesu alisema hivi miaka 38 kabla ya kutokea. Alitabiri mawe yote yatatupwa chini na ndivyo hasa ilivyotokea. Hili ni jambo la kushangaza sana. Mathayo anataja hili. Kwamba kila jiwe litatupwa chini anapoingia kwenye Hotuba ya Mizeituni akiwaeleza kuhusu wakati ujao kwa hivyo anaanza mustakabali wao na moja ya matukio ya kutisha zaidi katika Uyahudi. Kisha kuna uharibifu wa hekalu la pili na Tito mwaka wa 70 BK Tito anaingia na kusawazisha mahali hapo. Hekalu la pili, kwa njia, liliharibiwa mwaka wa 70 BK Hadi leo hakuna hekalu la Kiyahudi hapo, na umekuwa katika mpango wa Get Lost in Yerusalemu au ikiwa umewahi kuwa Israeli, unagundua

Kuba la Mwamba ni hekalu juu ya mlima wa hekalu. Sasa kuna hekalu juu ya mlima hapo.

V. Hotuba ya Mizeituni—Manabii wa Uongo na Mateso [68:40-72:59]

F: changanya V- X; 68:40-78:03 mwisho; T/F Wanafunzi, kurudi kwa Kristo

Kwa hivyo hapa pia kuna kile kinachosema; Yesu anazungumzia kuhusu Makristo wa uongo na manabii wa uongo watatokea na kufanya ishara kubwa na miujiza ili kuwadanganya hata wateule. Na hivyo anasema kwamba katika nyakati za mwisho kutakuwa na Makristo wa uongo na walimu wa uongo watakaokuja - manabii wa uongo - ambao watafanya ishara na miujiza. Huyu jamaa atafanya mambo ya ajabu. Kiasi kwamba hata wateule watadanganywa. Kwa maneno mengine, watu watajiuliza, je, huyu ni Mungu? Je, huyu ni Yesu? Je, huyu ndiye mtangulizi wa kurudi kwa Yesu? Hawa jamaa wanafanya mambo ya kushangaza sana. Wanafanya ishara na miujiza. Je, hizi ni ishara na miujiza kutoka kwa Mungu? Yesu anawaonya watu na kusema hivyo. Watafanya ishara ambazo zingewadanganya wateule kama hilo lingewezekana. Ndipo mtatolewa mteswe na kuuawa. Hotuba hii inawaelezeaje Wakristo katika nyakati za mwisho? Yesu anasema moja ya mambo unayopaswa kujua ni kwamba Wakristo watateswa na kuuawa.

Ninakuuliza: ni katika kizazi gani Wakristo wengi wamekufa kuliko vizazi vingine vyote vilivyowahi kuwapo? Ni kizazi hiki sasa. Wakristo wanauawa kote ulimwenguni na najua huko Amerika tuko katika nyumba zetu za kifahari na uhuru wa kila kitu kwa sababu tuna uhuru wa dini. Lakini unaweza kuona tayari kwamba uhuru wa dini unashambuliwa na kushikiliwa na serikali yetu wenyewe katika baadhi ya visa, na kwa visa vingine na vikosi nje ya nchi yetu, kama wale wanaojaribu kujipenyeza na kufanya mambo ambayo yangukuwa na athari mbaya kwa Ukristo. Kwa hivyo hivi ndivyo inavyosema inakuja katika siku zijazo: mateso, hata kifo. Injili hii ya ufalme itahubiriwa katika ulimwengu wote. Ni nini dalili ya nyakati za mwisho? Hii ndiyo: na injili hii ya ufalme itahubiriwa ulimwenguni kote, ndipo mwisho utakapokuja. Hili ni jambo, ikiwa unawafahamu watafsiri wa Biblia ya Wycliffe, ni mojawapo ya vikundi vikubwa vya

misheni vilivyopo kwa maoni yangu. Kile ambacho watafsiri hawa wa Biblia ya Wycliffe hufanya ni kwamba kimsingi wanatafsiri Biblia katika lugha zote za ulimwengu. Nina rafiki, Joel Harlow, ambaye alienda Indonesia – na makundi mengi ya makabila haya yana lugha yao wenyewe, lakini lugha hiyo haijawahi kuandikwa. Kwa hivyo hawajui jinsi ya kuandika lugha yao wenyewe. Kwa hivyo watafsiri wa Biblia wa Wycliffe – wanahusishwa na Taasisi ya Lugha ya Majira ya Joto na hapa Chuo cha Gordon, mmoja wa wataalamu wa lugha wakubwa wa wakati wote, jamaa anayeitwa Kenneth Pike. Hata tuna programu ya Pike hapa Gordon, iliyopewa jina lake. Lakini alihusika katika kuwafunza watafsiri wa Biblia wa Wycliffe na jinsi ya kutafsiri lugha na makundi haya ya kikabila ili kuiandika kwa ajili yao na kisha kuwafundisha na kuwafundisha jinsi ya kusoma lugha yao wenyewe, ili waweze kusoma Biblia katika lugha yao wenyewe. Inasema hapa kwamba injili ya ufalme itahubiriwa katika ulimwengu wote na mwisho utakuja. Watafsiri wa Biblia wa Wycliffe wanatafsiri Biblia hivi sasa katika lugha zote za ulimwengu. Nilisahau ni ngapi – wana mengi ya kufanya, lakini wanakaribia kuitafsiri katika kila lugha duniani.

“Ndipo mtakapoona chukizo la uharibifu, lililonenwa na nabii Danieli” (sura ya 24, mstari wa 14). Chukizo hili la uharibifu ni nini? Unasema, “Sawa Hildebrandt, ulitufanya tusome kitabu cha Makabayo katika kuchukua darasa hili.” Ndiyo, kweli. Na katika Epifania ya Antiochus – kumbuka Waseleucids – wakikumbuka kutoa nguruwe kwenye madhabahu. Aliweka sanamu yake mwenyewe, na kuwafanya watu kwenye mlima wa hekalu waiabudu. Watu wengi wanafikiri kwamba mpinga Kristo huyu, au vyovyote vile tutakavyomfikiria mtu huyu, kwamba ataweka sanamu yake mwenyewe na kuwafanya watu waisujudie – kwamba hilo ndilo chukizo la uharibifu. Ni mwanadamu anayehitaji kuabudiwa na watu wengine na kuchafua kile kilicho kitakatifu katika eneo hilo. Kwa hivyo chukizo la uharibifu linazungumziwa hapo pia.

W. Hakuna anayejua Siku wala Saa [72:59-76:51]

Kisha hili. Hili pia linavutia: "Hakuna anayejua siku wala saa, hata Mwana." - Mathayo 24:36 . Mwaka huu uliopita kulikuwa na jamaa huyu akipiga kambi na alitabiri

mwaka jana kwamba Mei 20, 2011 kwamba Yesu angerudi Mei 20, 2011. Naam, ni wazi tuko mwaka wa 2015 sasa, kwa hivyo jamaa huyo alikosa na kwa hivyo kwa maana fulani je, yeye ni nabii wa uongo? Ndiyo, na kisha hilo hutokea ni, "Loo, nimekosa tu," na anaenda zake na kisha analazimika kuhesabu upya. Yesu anasema nini? Hakuna anayejua siku wala saa - ikiwa mtu yeyote atakuambia anajua siku au saa, Maandiko yanasema nini waziwazi? Maandiko yanasema, "Hakuna anayejua siku wala saa." Ikiwa mtu yeyote atakuambia anajua siku na saa, hata Mwana hajui.

Subiri kidogo? Nilidhani Yesu alikuwa Mungu Yesu anajua kila kitu. Ninakuuliza: "Yesu alipozaliwa, je, Yesu alijua kuzungumza Kiebrania? Alipokuwa na siku nane kutoka tumboni, je, alizungumza Kiebrania kikamilifu? Hapana. Yesu alipaswa kujifunza Kiebrania kama mtu mwingine yeyote. Je, angejifunza Kiaramu, kujifunza Kigiriki, na lugha nyingine yoyote ambayo labda alijua mbili au tatu angalau Kiaramu na Kigiriki na kisha pengine zingine. Yesu alipaswa kujifunza hili. Alikuwa mwanadamu na kama mwanadamu Yesu aliwekewa mipaka katika suala la kile alichokijua na akasema, "Baba pekee ndiye anajua hili." Baba pekee ndiye anajua siku na saa.

Kwa hivyo nadhani hii inatuonya. Ikiwa Yesu anasema, "Hata Mwana hajui hili," basi tunapaswa kuwa waangalifu kidogo kuhusu kusema, "Hii ndiyo siku au saa." Kuwa waangalifu sana wakati wowote mtu anaposema waziwazi kuhusu kutabiri ni lini Kristo atarudi. Nadhani hiyo ni upumbavu. Nadhani kila mtu anataka Yesu arudi kabla ya kufa. Nadhani mtu anahitaji kuwa mwangalifu na dhana zinazosababisha uvumi. Sio nzuri kwa Ukristo. Mkazo wetu unapaswa kuwa katika kufanya mapenzi ya Baba. Na mapenzi ya Baba ni nini? Mambo mawili. Mpende Mungu kwa moyo wako wote, mpende jirani yako kama nafsi yako. Yesu alisema amri mbili ambazo sheria yote ambayo manabii hutegemea: mpende Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote roho na akili zako zote na mpende jirani yako kama nafsi yako mwenyewe.

Hapa kuna utabiri tunaupenda, wawili watakuwa shambani, mmoja atachukuliwa na mwingine ataachwa nyuma. Je, unapenda ule "Walioachwa Nyuma" hapa, hiyo ni Mathayo 24:40. Je, kuna yeyote aliyesoma mfululizo wa Wale *Walioachwa Nyuma*, ambao Tim Lahay aliandika? Wametengeneza mamilioni ya watu wakifanya aina hii ya

uvumi kuhusu kurudi kwa Kristo. Lazima uwe mwangalifu na aina hii ya ndoto. Jambo kuu ni kwamba mmoja atakuwa shambani na mwingine ataachwa nyuma. Jambo kuu la kifungu hiki ni kuwa tayari kwa Kristo kuja.

Tatizo kizazi hiki hakitapita hadi mambo haya yote yatimie. Mathayo 24:30-34 ni nini, “kizazi hiki ambacho hakitapita?” Je, ni kizazi gani kinachooona injili ikienea ulimwenguni kote? Kwa hivyo kuna maswali kadhaa kuhusu mambo hayo. Vyovyote vile kizazi kilivyo, ni kizazi cha mwisho. Na kwa hivyo Yesu hasemi lazima, “kizazi hiki anachoishi ndani yake” bali kizazi anachozungumzia wakati matukio haya yote yanapotokea: chukizo la uharibifu lililonenwa na Danieli; kuenezwa kwa injili ulimwenguni kote; kizazi hiki hakitapita. Kizazi hiki kitaona mwisho.

X. Hitimisho [76:51-78:03]

Kwa hivyo huo ndio mwisho wa ufalme wa Mungu ambao tulitaka kuuzungumzia. Kisha tukazungumzia kuhusu wakati uliopita, muunganiko na Agano la Kale, wakati uliopo, hotuba tano za Yesu na wakati ujao, tukazungumzia kuhusu ufalme wa mbinguni na kimsingi hotuba ya Mizeituni, na Yesu akiwafundisha kwamba hakuna anayejua siku wala saa na kwamba tunapaswa kuwa tayari. Kama wale mabikira watano wenye busara, tunapaswa kuwa tayari kwa kurudi kwa Kristo.

Wakati ujao tutaangalia jinsi kitabu cha Mathayo kilivyoandikwa kwa Kiebrania na baadhi ya vipengele vya kifasihi zaidi vya kitabu hicho. Kisha tutazungumzia upana na ushuhuda na mtindo wa Kiebrania ambavyo ni mambo manne ya mwisho katika kitabu cha Mathayo. Asante kwa umakini wako na uwe na siku njema.

Imenakiliwa na Dave Clemmer

Imehaririwa na Ben Bowden

Mbaya imehaririwa na Ted Hildebrandt